

זרע שמשון המפואר

עם פירוש פרי שמשון

קובץ דרושים ערבים ומתוקים,
מרגליות זוהרות באור יקרות, מתורת רבינו
סיני ועוקר הרים, הפועל ישועות בקרב הארץ.
רבינו החיד"א וגדולי הדורות העידו עליו גדולות ונצורות.

המקובל האלקי החכם
רבי שמשון חיים נחמני זיע"א
בן רבי נחמן מיכאל זיע"א

מחבר הספרים הקדושים
'תולדות שמשון' ו'זרע שמשון'
אשר בירך והבטיח בני חיי ומזוני טבי ללומדים בתורתו,
ורבים נושעו בזכותו בכל מילי דמיטב.

בוס ישועות

ליקוט מהמחברים זי"ע אשר אמרו שהלימוד
בספריהם פועל ישועות, ומהמחברים זי"ע
שנפטרו ללא זש"ק וטמנו כוחם בספריהם,
העוסקים בתורתם זוכים לישועות כמפורסם.

ל"ז האון המקובל חסידא קדישא
רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע
לפמוד - להחנינו - לרוחשני.

שם ושארית לדברים

גליון תצ"ז | פרשת אחרי קדושים

אחרי, עניני תשובה, חידוש ג

חומר ההסתכלות בעין והטעם שעין הרע מזיק

אשירה) דליכא קלון^א, אפלו הכי אמרה תורה השחת שרף וכלה^ב, הואיל דאית בהו טעמא דתקלה^ג.

נמציינו למדים שלא לבד בבמהמה שהיא בעלת חיים אמרה תורה תסקל, אלא אף בכל דבר שבא לאדם תקלה על ידו דינה בהשחת שרף וכלה. שהרי האילנות של אשרה לא באת תקלה אלא לבני נח שהזירו על העבודה זרה, ואפלו הכי מקרי תקלה וראויים להשחתה. ומכל שכן אם בא לישראל שום תקלה, שאותו דבר הגורם תקלה יהיה בהשחתה.

אין הברכה שורה בחפץ שנכשל חברו בלא תחמוד

וכל מי שרואה איזה דבר נחמד לחברו, או איזה בן, או איזה רוח, או בית נאה, או עשר וכבוד, הוא חומדו ונכנס אותה תאוה בלבו שמתאנה גם הוא לדבר כזה, ועובר על לאו ד'לא תחמד בית רעך שדהו ועבדו וכו' [ושורו וחמורו וכל אשר לרעך] (שמות כ, יד), שהוא צווי חמור שהוא החותם והסיום של עשרת הדברות. ולכן אותו דבר ששלט בו העין וחמדו, מקרי שבא לאדם תקלה על ידו ודינו כעצי אשרה, ומשום הכי אין ראוי

גמרא פרק ט' דברכות^א (סא, א), תנו רבנן המרצה מעות לאשה מידו לנדה או מידה לידו כדי להסתכל בה, אפלו קבל תורה מסיני כמשה רבנו עליו השלום דכתיב (דברים לג, ב) 'מימינו אש דת למו', לא ינקה מדינה של גיהנום, עכ"ל.

יש לדקדק (קושיה א'), מהו חמר הסתכלות העין. ואגב יבאר ענין עין הרע, ולמה (קושיה ב') אין הברכה שורה אלא על הדבר הסמוי מן העין כמו שדרשו ז"ל (תענית ח, ב) על פסוק (דברים כח, ח) 'יצו ה' אתך את הברכה באסמך'. וגם מה שאמר רב בפרק ט' דמציעא (קז, ב), תשעים ותשעה בעין הרע ואחד בדרך ארץ, קשה (קושיה ג'), איך העין יש לו כל כך יכלת להמית אנשים חוץ לזמנם.

התורה צותה להשחית את מה שבא תקלה על ידו

ויובן במאי דאמרינן בפרק ז' בסנהדרין (מ"ד), הבא על הזכור ועל הבהמה, ואשה המביאה את הבהמה עליה וכו', אם אדם חטא בהמה מה חטאה, אלא לפי שבא תקלה על ידה, אמר הכתוב (ויקרא כ, טז) 'תסקל'. ואיתא התם בגמרא דף נ"ה (ע"א) שאף באילנות של

פרי שמשונו

א. הובא בפרשטנו, בעניני התשובה. ב. גירסת רבינו על פי גירסת העין יעקב. והמשך הגמרא: שנאמר (משלי יא, כ) 'יד ליד לא ינקה רע' - מאי לא ינקה, מדינה של גיהנום. וברש"י: יד ליד לא ינקה רע - אפילו כמשה רבינו עליו השלום, שקיבל את התורה מסיני מיד הקב"ה 'לא ינקה רע', וקרא באשה משתעי. ג. לשון הגמרא: ואמר רבי יצחק אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין, שנאמר 'יצו ה' אתך את הברכה באסמך'. תנא דבי רבי ישמעאל אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו, שנאמר 'יצו ה' אתך את הברכה באסמך'. ד. רב נכנס לבית הקברות, ועשה מה שעשה כדי לדעת מדוע נפטרו, ואמר שתשעים ותשעה מתו לפני זמנם משום עין הרע, ורק אחד מת בזמנו. ה. אין בהם קלון לאלו שחטאו בהם, שבכל פעם שיראו את האשרה יזכרו בחטאיהם, כי החוטאים הם גוים שלא חסה התורה על קלונם. ו. כפי שכתוב (דברים יב, ב-ג) אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם גוים אשר אתם ירשיתם אתם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן, ונתצתם את מזבחתם ושבחתם את מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא. ז. היות שאדם נכשל באילנות שעבדו אותם לעבודה זרה, צריך להשחיתם לשרפם ולכלותם. ח. עיין באגרא דכלה (פר' ויחי ד"ה בפסוק בך). ידוע כל התורה כלולה בעשרת הדברות, ועשרת הדברות כלולים בדיבור האחרון הוא 'לא תחמוד וכו' וכל אשר לרעך'. והוא להתרועע בגוירותיו ויתברך אשר מנע ממנו הטוב ההוא הניתן לחבירו, ולחשוב כי הוא יתברך הוא לבדו היודע הטוב והנאות לכל אדם ולא יקנא את חבירו, ובכך ידעת שהקנאה מציאה את האדם מן העולם.

תחלת הראיה היא אסור חמור דכתיב (במדבר טו, לט) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם'. ועוד, שמשמא עצמו בהרהורים רעים, וקא מגרי יצר הרע אנפשיה (נדה יג, ב).

הראיה נחשב תחילתו בפשיעה

ובפרק ה' דקמא דף מ"ז (ע"ב) אמרינן, הכנים פרוותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ואכלתן בהמתו של בעל הבית והזקה באכילתו, פטור. מאי טעמא, הוה לה שלא תאכל. וכתבו התוספות (ד"ה הוה לה) הטעם, כיון שבמתכונן מביא עליו דבר שמזיקו, אין ראוי זה להתחייב בכך, עכ"ל. והקא נמי בנדון דידן, נקרא תחלתו בפשיעה - שנתן עינו בה לראותה, וסופו נמי בפשיעה - שמרצה מעות מידו ליה כדי להסתכל בה.

האשה נענשת כי יש לה קצת הנאה

ומן הראוי שכל הענש יהיה שלו, והאשה הזו לא יהיה לה ענש כלל, שהיה לו שלא לראותה^ט. אמנם, לפי שאי אפשר שגם היא לא תהיה לה קצת הנאה במה שזה רואה ומסתכל בה, משום הכי גם היא ראוייה לקצת ענש.

עליו נאמר לא ינקה משום שנענשה על ידו

ומשום שלפי האמת הוא גרם לה זה הענש בפשיעתו, לא ינקה מדינה של גיהנם^י.

שתחול עליו הברכה, אלא אדרבא ראוי לקללה, ולפיכך אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין דוקא (תירוצ קו' ב, ג)^ט.

הטעם שבלעם בירך את ישראל

ראה שאין אצלם קנאה ואינו יכול לקללם

והכי נמי אמרינן בפרק ג' דבתרא (ס, א) 'וישא בלעם את עינו וירא את ישראל שכן לשבטיו' (במדבר כד, ב), 'מה טבו אהליך וכו', ראה שאין פתחיהן מכוונים זה כנגד זה אמר ראויים הם שתשרה עליהם שכניה, ותחול עליהם ברכה. שאלמלא היו פתחיהן מכוונים, היו מביטים זה את זה בהזק ראיה (כ"ב ב, א), ואז היה מוצא מקום לקללם חס ושלום^ט. ועקר ההזק הוא, מפני שהואיל שרואה בכל מעשיו ויודע כל עסקיו, שמא יהיה מקנא וחומד אותה הטובה^י, וגורם שעסקי חברו אובדים, לפי שבאת על ידם תקלה לו כמו שאמרנו^י.

חומר ולא תתורו

האיסור הוא כבר מתחילת הראיה

וכל זה דוקא בכל שאר הדברים שהראיה אינה אסורה בהם מצד עצמה, אלא האסור הוא אם אחר הראיה תבוא בלבו התמדה. אבל בענין ההסתכלות בפנים,

פרי שמשונו

ט. זה הטעם שבדבר שאינו סמוי ונתערור קנאה והכשיל האחר בלא תחמוד, לכן נדון בהשחתה, אמנם בדבר הסמוי שלא עורר קנאה ואיסור, שורה בו הברכה. ולכן תשעים ותשעה מתו, על ידי העין רעה היינו שנגרם על ידם שאחריים יקנאו בהם, ובאו לידי תקלה. י. לשון הגמרא: 'וישא בלעם את עינו וירא את ישראל שוכן לשבטיו' (במדבר כד, ב), מה ראה, ראה שאין פתחי אהליהם מכוונים זה לזה, אמר ראוי הללו תשרה עליהם שכניה. וברשב"ם שם: 'וירא את ישראל שוכן' - ראה הארץ שוכנים, ולפיכך אמר (במדבר כד, ה) 'מה טובו אהליך' וגו', שאין פתחי אהליהם מכוונים. יא. כמו שכתב בתורת חיים שם: ראה שאין פתחי אהליהם מכוונים זה לזה - כדי שלא יציץ לתוך אהל חברו ויתן לו עין רעה, ונראה דלחכי כתיב 'וישא בלעם את עינו וירא את ישראל שוכן לשבטיו', לפי שנשא עינו להכניס בהן עין רעה כדפירש רש"י ז"ל, וכיון שראה אותן נוהרין מעין רעה שלא היו פתחיהן מכוונים מפני העין חור בו. והיינו דאמר 'מה טובו אהליך', נקט לשון טובה היפך הרעה, שאלו היו פתחי אהליהם מכוונים, היו רעים מפני עין רעה, ועתה לא היו מכוונים אמר מה טובו אהליך. יב. ראה בחידושי הרמב"ן (כ"ב ב, א), בדיוק ראה דנוקי אדם באדם הוא, אי משום עין רעה, אי משום לישנא בישא, אי משום צניעותא. יג. עד כאן נתבאר ענין העין רעה התלוי בעין, וכעת יתבאר חומר ההסתכלות. יד. במסכת בבא מציעא (מב, א) יש מחלוקת לגבי תחילתו בפשיעה וסופו באונס [ההלכה שחייב], אמנם בסופו בפשיעה לכ"ע חייב (שם לו, ב). טו. כיון שכל העבירה התחילה בו על ידי שהסתכל בה, למה היא תיענש על הנאתו.

אביה סבר שמכל מקום היתה צריכה להכנס לבית

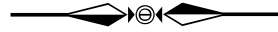
ורבי יוסי דמן יוקרת סבידא ליה, דגם היא
פשעה, שפיון שראתה שזה מחזר
אחריה לראותה באותו המקום, הנה לה לפרש
עצמה לביתה.

פירוש נוסף, היה צריך בית דין להרגה

אי נמי בדרך אחרי, דאמרין בסוף פרק ח'
דסנהדרין (עא, א), גבי ההוא גברא דהעלה
בלבו טינא, ואמרו חכמים, ימות ואל יספר
עמה אחורי הגדר. ולמאן דאמר התם פנויה
היתה, הוי טעמא משום פגם משפחה. והכא
נמי איכא משום פגם משפחה, ומאי טעמיה
דרבי יוסי בר אבין, והלא בדין המיתה אביה,
דומיא דאילנות דאמרה תורה השחת
שרץ וכלה.

ויש לומר, דאמרין התם בפרק ז'
דסנהדרין דף נה (ע"א), רבא אמר אמרה תורה
בהמה שנהנית בעברה תהרג, והרי אילנות
דאין נהנין בעברה ואמרה תורה השחת שרץ
וכלה, בבבלי חיים קאמרין דחס רחמנא
עלייהו. ופרש רש"י (ד"ה דהא) דחס רחמנא
עליהו, שהצריך להם בית דין של עשרים

דקא כל מי שחברו נענש על ידו, אין מכניסין
אותו במחצתו של הקב"ה" (שבת קמט, ב).

סברות המחלוקת לגבי בתו של ר"י דמן יוקרת

ולפי דרך זה" יובן מאי דאמרין במסכת
תענית פרק ג' (כד, א), רבי יוסי דמן
יוקרת הנה ליה ההיא ברתא בעלת יפי, חזייה
לההוא גברא דהוה בדיק" בהוצא וקא מהדר
אבתרא למחזיה, אמר ליה מאי היא, אמר לי
אם ללקחה לא זכיתי לראותה לא אצקה, אמר
לה בתי קא מצערתא לברייתא, תובי לעפרך
ואל יכשלו ביד בני אדם, וכן הנה בה.
ואמרין התם דרבי יוסי בר אבין פריש מיניה,
משום דקאמר גברא דעל ברתיה לא חייס,
עד כאן. וקשה במאי פליגי, ומאי [טעמיה]
דרבי יוסי בר אבין דפריש מיניה.

ר"י בר אבין סבר שהאיש פשע שהלך להסתכל

ובמה שכתבנו" אחי שפיר, והואיל דהאי גברא
פשע בעצמו ועשה האסור לילך אחריה
לראותה להנאותו, אינו מן הראוי לתן לה כל כך
ענש, דאיהו דוקא דאפסיד אנפשיה בדאמרין
הנה לה שלא תאכל, דמשום הכי פריש מיניה.

פרי שמשוו

טו. כמובא לעיל מדברי הגמרא. ונתחדש, שמלבד העונש על האיסור של ולא תתורו, ייענש עוד בעונש חמור 'לא ינקא' משום שגם נעשת
על ידו [מלבד מה שיענש מחמת איסור הראיה]. ויחכן שלא ינקא' היינו שלא מספיק תשובה ויטוריים בעולם הזה, אלא צריך גם גיהנם בעולם
הבא. ז. ראה בספר פרשת דרכים להגאון בעל משנה למלך (דרוש אחד עשר) שכתב, דמה שאמרו דכל שחבירו נענש על ידו אין מכניסים
אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא, הוא דוקא כשחוטא באותו ענין שחבירו נענש על ידו, דאם לא כן מה שייך לומר עליו דבכך שחברו נענש
על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא, דמאי הוה ליה למיעבד והלא כדון עשה. יח. שאברנו שהתורה אמרה 'השחת
שרוף וכלה' על מה שגרם תקלה. אמנם בהסתכלות אסורה, עיקר החטא הוא של. יט. בש"ס שלנו הגירסא 'דהוה כריא בהוצא'.
כ. לרבי יוסי דמן יוקרת היתה בת בעלת יופי, יום אחד ראה אדם שעשה חור בגדר חור כדי לראותה, שאלו רבי יוסי מה מעשה? השיב לו אם
לא זכיתי לישאנה, אני רוצה על כל פנים לראותה. אמר רבי יוסי לבתו, את מצערת את חבריך ביופיך, תמותי ותשובי לעפרך כדי שלא יכשלו
בך. כא. רבי יוסי בר אבין היה תלמיד של רבי יוסי דמן יוקרת, ולאחר שראה מעשה זה שלא חס אפילו על בתו, פחד שמא ימצא בו דבר
ויעניש אותו, ולכך פרש ממנו והלך ללמוד במקום אחר. כב. שדוק האיש אשם ולא היא. כג. רבי יוסי בר אבין פרש, מפני שלא
היה לר"י מן יוקרת להמית את בתו, כיון שלא היתה ראויה כל כך לעונש. כד. ר"י מן יוקרת סבר שפשעה במה שלא פרשה, והיה לה
להתחבא בתוך הבית. כה. לבאר מדוע ר"י בר אבין פירש מרבי יוסי דמן יוקרת. כו. אותו אדם נחלה מחמת שרצה את אותה אשה,
ואמרו הרופאים שיתרפא אם על כל פנים תספר עמו בצנעא אחר הגדר וירגיש שייכות עמה. כז. שהיו בושין בדבר (רש"י). כח. כמו
שהאילן אינו אשם משתחווים לו, אבל כיון שהוא מבאי את האדם לידו מכשול צריך לבלותו, אף הבת ראויה למות מפני שבא אדם ליהנות
ממנה אחר הגדר, שהוא פגם משפחה מחמת חמור מת אדם מישאל. כט. רבא אמר שבהמה נהרגת מפני שלל הנאה, ורקשו אם
כן מפני מה שורפים אשירה שאין לאילן הנאה, ויתרצו שרק בעלי חיים נהרגים דוקא בגלל הנאה, אבל אילנות נהרגים אף בלא הנאה.

וּשְׁלוּשָׁה וְהֶעֱדָאת עֲדִים, עכ"ל. מוכח מִכָּאן שֶׁבַעל חֵי אֵף עַל פִּי שְׁבָאָה מֵהֶם תִּקְלָה לְאָדָם אֵינָן נִהְרָגִין אֲלָא בְּבֵית דִּין וְעֲדִים, מִשּׁוּם 'דְּחָס' רַחֲמָנָא עֲלֵיהּ, וּמִכָּל שְׁכָן בְּתוּ שָׁל רַבִּי יוֹסִי דְּמִן יוֹקֶרֶת שְׁלֵא הִיָּה לוֹ לְהִמִּיתָה בְּלִי בֵּית

דִּין וְעֲדִים, עַד שֶׁתַּעֲבֹר עֲבָרָה שֶׁתַּחֲזִיב מִיתָת בֵּית דִּין. וְהִשְׁתָּא שְׁהִמִּיתָה, עַל כְּרַחֲךָ לֹאמַר דְּלִית לֵיהּ סִבְרָא דְּרַבָּא דְּחֵיִיס רַחֲמָנָא עַל בַּעַל חֵי. וּמִשּׁוּם הֵכִי דִּיק לְמִימַר גְּבָרָא דְּעַל בְּרִיתָהּ לֹא 'חֵיִיס' וְכוּ'.^א

סיכום החידוש:

עצמו להרהורים ואיסורים נוספים, ונחשב תחילתו בפשיעה.

המרצה מעות, עיקר הפשע הוא שלו שהסתכל, אמנם גם היא נענשת היות וגם לה יש הנאה בכך. ומשום שהוא גרם לה להענש, לכן עליו נאמר שלא ינקה מדינה של גיהנם.

*

וכן מצינו בר"י בר יוקרת שהעניש בתו במיתה משום שהסתכלו עליה, שסבר שהיא פשעה. אמנם תלמידו ר"י בר אבין, סבר שלא פשעה כל כך ולא היה עליו להרגה, לכן פירש ממנו.

פירוש נוסף, שהטעם שפרש ממנו, היות והיה עליו להמיתה דוקא בבית דין כמו שמצינו אצל בעלי חיים שהורגים רק בבית דין, משום שהתורה חסה על בעלי חיים, וכל שכן שצריך לחוס על בן אדם, וכלשון הגמרא דלא 'חס' על ברתיא, ולכן חשש ר"י בר אבין שרבו לא יחוס עליו.

איסור עין הרע, אינו מחמת עצם הראיה, אלא הנגרם ממנו שהוא איסור לא תחמוד. ולכן מי שמראהו נאה או יש לו חפצים נאים, יראה שיהיו סמויים מן העין, כדי שלא יקנאו בו. ואם יקנאו בו, נמצא שאותו דבר גרם מכשול. וכמו שמצינו לגבי עבודה זרה, שבאותו חפץ שנכשל יש חובת השחתה מפני שבאו על ידו לתקלה, כך הוא באותו דבר שגרם מכשול של לא תחמוד, שעלול להנזק ולהיפסד. ולכן אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין. ולכן תשעים ותשעה מתים בעין הרע, שגרמו ללא תחמוד.

ולכן בלעם בירך את ישראל, כשראה שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה. משום שבאופן זה, אין היזק ראייה, ואין קטרוג. מה שאין כן אם היו פתחיהם מכוונים, אז יש עין רעה אליהם והיה יכול להזיקם.

*

איסור הסתכלות יותר חמור, שהוא כבר מתחילת הראיה שעובר על 'ולא תתורו', וגם מגרה

פרשת קדושים חידוש ג

מרומז איסור מסירה למלכות אף מי שמוסר ומצער את היחיד

פְּסוּק 'לֹא תִלַּךְ רִכְלִי בְּעֵמִיד וְכוּ' [לֹא תַעֲמִיד עַל צִרְיֶךָ טַעַם (קושיה א') לָמָּה מִתְחַלָּה אָמַר דָּם יִרְעֶךָ אֲנִי ה'] (ויקרא יט, טז).
'עֵמִיד' וּלְבִסּוּף אָמַר 'יִרְעֶךָ'.^א וְעוֹד

פרי שמשון

ל. אף על פי שיש פגם משפחה אין ראוי להמית בלא בית דין ועדים, ולא כמו אותו אדם שהיה כבר חולה וחכמים לא המיתוהו, אלא רק לא הרשו להצילו באופן שיש בו פגם משפחה. לא. רבי יוסי בר יוקרת לא סבר את הסברא לחוס על בעלי חיים, וסבר שבמקום שיש תקלה ראויים למות גם בלא בית דין ועדים, ומפני זה פירש ממנו רבי יוסי בר אבין.

א. היה לו לומר בשניהם או 'עמך' או 'רעך'.

(קושיה ב'), צריך לבאר קשר הפסוק, דסמיך ליה 'לא תעמד על דם רעך'. ומאי (קושיה ג') איצטרך הכא לומר 'אני ה'.

אסור למסור המצער יחיד, מותר למסור המצער רבים

ומלבד פרוש רש"י, יש לומר, דאיתא בשלחן ערוך (ח"מ) סימן שפ"ח סעיף ט', אסור למסור ישראל ביד גוי, בין בגופו בין בממונו, ואפלו היה רשע ובעל עברות, ואפלו היה מצר לו ומצער, עכ"ל. וילין ליה מההיא (גיטין ז, א) דמר עוקבא, דשלח לרבי אלעזר בני אדם העומדים עלי (-לחרף ולגדף) ובדי למסרם למלכות, מהו. אמר ליה (תהלים לו, ז) 'דום לה' והתחולל לו' וכו', הוא יפילם לפניך חללים. ועוד שם (ח"מ שפ"ח) סעיף י"ב, כל המוסר הצבור ומצער, מתר למסור ביד נכרי להכותו ולסרו, אבל מפני צער יחיד אסור למסרו, עכ"ל.

הפסוק מרמז לדינים הנ"ל

ומשונו הכי מתחלה הזהיר הכתוב על 'לא תלך רכיל בעממך', דמשמע בעושה מעשה עמך, בדאמרינן (יבמות כב, ב) על 'ונשיא בעמך לא תארי' (שמות כב, כז), הא אם אינו

עושה מעשה עמך מתר למסרו ביד גוי. אבל כל זה הוא דוקא כשמוסר או מצער את הרבים, אבל אם מוסר או מצער לאדם אחד לבדו, אינו מתר למסרו. וזהו 'לא תעמד על דם רעך', רעך דוקא, דהינו נזק יחיד (תירוצ קר' א', ב').^ט אלא מה יש לך לעשות, 'דום לה' והתחולל לו'. וזהו שספס הכתוב 'אני ה' נאמן ליפרע (תירוצ קר' ג')^{טו}.

'לא תלך', דוקא ההולך מעצמו למסור חייב

ואתי שפיר נמי מה שמצינו דאפקיה קרא ענין הרכילות בלשון הליכה. דמלבד מה שפרש רש"י, עוד יש לומר, שבא לרמז שאינו חייב ואינו נקרא רשע, רק כשהולך הוא מעצמו למסר חברו, אבל אם נאנס על כך, אף על פי שעושה אסור אינו חייב. ועין בשלחן ערוך חשן משפט סימן הנ"ל (שפ"ח ס"ב)^{טז}. ואם היה אומר לא "תרגל" בעמך וכיוצא, בלא לשון הליכה, הייתי אומר שחייב על כל פנים.

רב כפל דבריו לומר שלא ימסור אף באונס

ובזה יובן מאי דאמרינן בפרק י' דקמא (ק"ז, ב), ההוא גברא דבצי אחוויי אתיבנא

פרי שמשון

- ב. זה לשונו: אני ה' - נאמן לשלם שכר, ונאמן להפרע. ג. ובידי למוסר - כח בידי להלשין עליהן (רש"י). ד. דום לה' - מלשון דממה כמו 'ידום אהרן', שידום וישתוק ולא לשון אותם (על פי רש"י בתהלים). והתחולל לו - מלשון חללים, שפילס חללים לפניך. ה. ונשיא בעמך לא תארי, בעושה מעשה עמך. שמותר לקלל נשיא שאינו מקיים מצוות. ומכאן, שמי שהוא 'מוסר' ואינו עושה מעשה עמך, מותר למסרו. ו. ועיין בבעל הטורים שלומד מהפסוק, שמותר לומר לשון הרע על בעלי מריבה. ז. כדמשמע מ'בעמך' היינו שמצער את כל העם. [כך נראה כוונתו ממה שכותב להלן 'רעך דוקא דהיינו נזק יחיד. ולומדים מעמך' שני משמעויות, עושה מעשה עמך, ודוקא מצער את הציבור]. ח. לא תעמוד - לדרוק את המוסר, משום דם רעך של יחיד. ודוגמתו בדניאל (א, טז): ונעמד בארץ חציב. ובמצודת דוד, יעמוד - יעמוד במלחמה על ארץ ישראל. ט. בתחילה אמר 'עמך' חסידים רבים, לדייק שהמצער את הרבים מותר למסרו, ולבסוף סיים ב'רעך' שהמצער את היחיד אסור למסרו. י. תשתוק, והוא יפילם לפניך חללים. יא. לכן כתב אני ה', היינו להפרע מאותו רשע המציק ומוסר לאותו אדם [דלא כרש"י שנאמן להפרע מהמספר]. וזה תמצית הפסוק: לא תלך רכיל בעממך - אסור להלשין את מי שעושה מעשה עמך, אך אם אינו עושה מעשה עמך אלא מוסר את [עמך] - הרבים מותר למסרו. אך לא תעמד - לדרוק על דם רעך - היחיד, אלא תשתוק כי אני ה' נאמן להפרע ממנו. יב. כיון שהעמדנו את הפסוק בדניאל מוסר ממון חסידיו לגוים, יתורץ גם לשון הליכה. יג. 'לא תלך רכיל'. יד. זה לשונו: לא תלך רכיל - אני אומר על שם שכל משלחי מדנים ומספרי לשון הרע הולכים בבתי רעיהם לרגל מה יראו רע או מה ישמעו רע לספר בשוק, נקראים הולכי רכיל, הולכי רגילה אשפיימנט בלע"ז [הריגול], וכו'. טו. לשלם על הנזק שנגרם מחמת מסירתו והלשנתו. טז. לשון השולחן ערוך: המוסר ממון בידי אנס, בין אנס עובד כוכבים בין אנס ישראל, חייב לשלם מהיפה שבנכסיו כל מה שלקח האנס, אף על פי שלא נשא המוסר רעה, וזהו נזק בידי, אלא הרגיל בלבד וכו'. במה דברים אמורים, כשהיה המוסר מעצמו. אבל אם אנסוהו עובד כוכבים או ישראל אנס להראות, והוא הרי זה פטור מתשלומין. יז. מדויק שכתוב דוקא 'לא תלך', מפני שהחייב הוא רק על ההליכה שהולך למסור מרצונו, ולא על עצם הריגול.

דְּחִבְרִיהָ", אֲתָא לְקַמְיָה דְּרַב, אָמַר לִיה לֹא תַחֲוִי לֹא תַחֲוִי בְּלֹא אֲנִס, וְאַפְּלוּ יֶאֱנָסוּךָ לְהִרְאוֹת לֹא תַחֲוִי, הוֹאִיל שְׂבֹאֲתָ לְהַמְלִיךְ (-לְהַתִּיעֵץ), אִף עַל פִּי שְׂאִינְךָ חֵיב בְּתַשְׁלוּמִין אֲסוּר מִיְהָא אִיתִיה (-יש איסור). וְהוּא הָשִׁיב לוֹ בְּעֻזּוֹת פְּנִים, מְחִוִּנָא אִם יֶאֱנָסוּנִי, וְאַפְּלוּ אִם לֹא יֶאֱנָסוּנִי.

וְיֵשׁ לּוֹמַר, דְּאִיתָא בְּשִׁלְחֵן עֲרוּךְ סִימָן הַנֶּ"ל (חו"מ שפ"ח) סְעִיף ב': בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, כְּשֶׁהָרָאָה הַמוֹסֵר מַעְצָמוּ אָבָל אִם אֲנָסוּהוּ גוֹיִם לְהִרְאוֹת וְהָרָאָה, הָרִי זֶה פֶּטוּר

סיכום החידוש:

הטעם שכתוב 'לא תלך', שדוקא ההולך מרצונו למסור, חייב לשלם ונקרא רשע, מה שאין כן מי שאנסו אותו, על אף שאסור לו למסור, מכל מקום פטור.

*

ולפי זה יובן המעשה לגבי אותו אדם שרצה למסור תבן של חבירו, ורב כפל ואמר לו פעמיים: לא תמסור לא תמסור, היינו שלא תמסור מעצמך ואף לא תמסור אם יאנסוך. והענין פניו אותו האיש וכפל לומר אמסור ואמסור, דהיינו אמסור בין אם יאנסוני ואמסור אף אם לא יאנסוני.

כדי להבין את הפסוק 'לא תלך רכיל' וגו', יוקדם בדיני מוסר ישראל לעכו"ם, שאסור למסור לגוי, את מי שמצער את היחיד, אמנם מותר למסור מי שמצער את הרבים. ומוסר היחיד, חייב לשלם. ואם אנסוהו למסור, אף שאסור לו מצד הדין, מכל מקום פטור מלשלם.

ובכך יבואר הפסוק: 'לא תלך רכיל' שאין להלשין 'בְּעֵמֶיךָ' - מי שעושה מעשה עמך, למעט המוסר את הרבים שמותר למסור, 'לא תַעֲמֹד' - לא תרדוף את המוסר על דם רַעַךְ דהיינו היחיד. אלא תשתוק, ו'אֲנִי ה'" נאמן לפרוע מאותו מוסר, כפי שלמד מר עוקבא מהפסוק 'דום לה' והתחולל לו'.

*

אור החיים הקדוש - רבי חיים בן רבי משה זיע"א

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן אֲחִיךָ וְאֵל יִבְא כָּל עַת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרֶקֶת אֶל פְּנֵי הַכְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל הָאֹרֶן וְלֹא יָמוּת כִּי קִעְזָן אֶרְאֶה עַל הַכְּפֹרֶת (טז, ב)

וַיֹּאמֶר ה'. טעם לשון אמירה, לצד שהאזהרה באה בתוקף שאם יבוא ימות כמו שדרש רבי אלעזר בן עזריה (תו"כ כאן). לזה הודיעו כי אין זה אלא חיבה יתירה כדרך הרופא שמשותל לזוז החולה לבל ימות, וכדמיון רבי אלעזר בן עזריה והוא מה שרמז בלשון אמירה.

פרי שמשון

י. היה אדם שרצה להראות ולמסור לאנשים את התבן של חברו. יט. בא לפני רב, אמר לו רב אל תמסור אל תמסור. אמר לו אותו האיש אמסור ואמסור. ב. רב כפל הדברים, כדי לומר שלא ימסור אפילו באונס. והוא כפל, כדי לומר שימסור אפילו במזיד.

לימוד יומי מהספר הקדוש

יסוד ושורש העבודה

מהאי גברא רבה ויקירא, מחצב סנפירא, ה"ה כבוד הרבני המופלא ומופלג הנבון והשנון, למעלה חן ולמטה חנן, כמוהר"ר אלכסנדר זיסקינד בכמוהר"ר משה זצוק"ל.

(התארים לשון בעל הקדושה לוי זיע"א בהסכמתו)

פרשת אחרי קדושים

א' אחרי קדושים

וזה לשונו פרשת שלח (קנט, א), כל מאן דאשתדל באורייתא כאלו מקרב כל קורבנן דעלמא לקמיה קודשא ב"ה, ולא עוד אלא דקודשא ב"ה מכפר ליה על כל חוביו ומתקנין ליה כמה כורסיין לעלמא דאתי [כל מי שעוסק בתורה כאלו מקריב כל קרבנות שבעולם לפני הקב"ה, ולא עוד אלא שהקב"ה מכפר לו על כל חטאיו ומכניסם לו כמה כסאות לעולם הבא], עד כאן לשונו.

וזה לשונו פרשת חוקת (קעט, ב), מאן דאשתדל באורייתא כאלו קאים כל יומא על טורא דסיני וקביל אורייתא, הדא הוא דכתיב (דברים כז, ט) 'היום הזה נהיית לעם', והא אוקמוה חבריא כו' [מי שעוסק בתורה כאלו עומד כל יום על הר סיני ומקבל את התורה, זהו שבאמר 'היום הזה נהיית לעם', והרי העמידו החברים כו'], עד כאן לשונו.

ב' אחרי קדושים

וזה לשונו פרשת אחרי (סט, א), כל מאן דאצית למלוי דאורייתא, זכאה הוא בהאי עלמא וכאלו קביל תורה מסיני, ואפילו מכל בר נש נמי בעי למשמע מלוי דאורייתא, ומאן דארכינ אודניה לקבליה יהיב יקרא למלכא קדישא ויהיב יקרא לאוריתא, עליה כתיב 'היום הזה נהיית לעם' כו' [כל מי שמקשיב לדברי תורה, אשריו בעולם הזה וכאילו קיבל תורה מסיני, ואפילו גם מכל אדם צריך לשמוע דברי תורה, ומי שמטה אזנו אליו נותן כבוד למלך הקדוש ונותן כבוד לתורה, עליו כתוב 'היום הזה נהיית לעם' כו'], עד כאן לשונו.

ג' אחרי קדושים

וזה לשונו פרשת בלק (רב, א), פתח ואמר, 'כי תצור אל עיר ימים רבים' וגו' (דברים כ, יט) כו', תא חזי כמה חביבין אינן דמשתדלי באורייתא קמי קודשא ב"ה, דאפילו בזמנא דדינא תליא בעלמא ואתיבה רשו למחבלא לחבלא, קודשא ב"ה פקיד ליה עלוייהו על אנן דקמשתדלי באורייתא. והכי אמר ליה קודשא ב"ה, 'כי תצור אל עיר' בגין חוביהון סגיין דחטאן

לקמאי ואתחייבו בדינא, 'ימים רבים' מאי רבים כו' (תו"כ ויקרא כה, טו), אוף הכי 'כי תצור אל עיר ימים רבים' תלתא יומין דא בתר דא דאשתמודע דבר במתא, תא ואפקיד לך על בני ביתי. 'לא תשחית את עצה' דא תלמיד חכם דהא איהו במתא, דאיהו אילנא דחיי, אילנא דיהב איבין, 'את עצה' ההיא דיהב עייסא דמתא לאישיתזבא מן דינא ואוליף לון אורחא דיהכון בה, ועל דא 'לא תשחית את עצה' לנדות עליו גרזן, לנדות עליה דינא, ועל לאושטא עליה חרבא מלהטא חרבא משננא, ההיא דקטלא לשאר אנשי דעלמא. 'כי ממנו תאכל', וכי ההוא מחבלא אכיל מיניה, לא, אלא 'כי ממנו תאכל', ההיא טנרא תקיפא ההיא דכל רוחין תקיפין וקדישין נפקין מינה [פירוש השכינה הקדושה], דלית הנאה ותאובתא לרוח קודשא [פירוש גם כן להשכינה הקדושה] בהאי עלמא אלא אורייתא דההוא זכאה, כביכול איהו מפרנס לה ויהיב לה מזונא בהאי עלמא יתיר מכל קרבנין דעלמא כו'. וכל דא פקיד קודשא ב"ה על אינן דמשתדלי באורייתא, בגין כן זכאין אנן דקא משתדלא באורייתא כו' [פתח ואמר, 'כי תצור אל עיר ימים רבים' וגו' כו', בא וראה כמה חביבים הם עוסקי התורה לפני הקב"ה, שאפילו בשעה שהדין תלוי בעולם וניתנה רשות למשחית להזיק, הקב"ה מצווה עליהם על אותם שעוסקים בתורה. וכך אמר לו ה'קב"ה, 'כי תצור אל עיר' מפני חטאיהם הרבים שחטאו לפני והתחייבו בדין, 'ימים רבים' מאי רבים [שלשה] כו', אף כך 'כי תצור אל עיר ימים רבים' שלשה ימים זה אחר זה שניכר דבר בעיה, בא ואצון על בני ביתי. 'לא תשחית את עצה' זה תלמיד חכם שהוא בעיה, שהוא עץ החיים, עץ שנותן פירות, 'את עצה' אותו שנותן עצה בעיר להניצל מהדין ומלמדם דרך שילכו בה, ועל כן 'לא תשחית את עצה' לנדות עליו גרזן, לנדות עליו דין, ולא להושיט עליו חרב בוערת חרב מחודדת, אותה שהורגת שאר אנשי העולם. 'כי ממנו תאכל', וכי אותו מזיק אוכל ממנו, לא, אלא 'כי ממנו תאכל', אותו צור חוק אותו שכל רוחות חזקים וקדושים יוצאים ממנו [פירוש גם השכינה הקדושה], שאין הנאה ותשוקה לרוח הקדושה [פירוש גם כן להשכינה הקדושה] בעולם הזה אלא התורה של אותו צדיק, כביכול הוא מפרנס ונותן לה מזון בעולם הזה יותר מכל קרבנות שבעולם כו'. וכל זה מצוה הקב"ה על אותם שעוסקים בתורה, מפני כן אשריהם עוסקי התורה כו'], עד כאן לשונו.

ד' אחרי קדושים

וזה לשונו פרשת ואתחנן (רס, א), תא חזי כמה הוא חילא תקיפא דאורייתא וכמה הוא עלאה על כלא, דכל מאן

יסוד ושורש העבודה

ו' אחרי קדושים

את זו ראיתי ונתתי את לבי, ואמרתי טוב אשר תאחז בזה וגם מזה אל תנח ירך, ושניהם כאחד טובים, לסיים במאמר המבאר גודל מעלות התורה והמצוות למען תשכילו את אשר תעשון, בזוהר חדש זה לשונה, פתח ואמר 'הראיני' מראיך' וגו' (שיה"ש ב, יד), כך יתעבד בר גש מטיפה בשלייתא דאמיה, בתר מ' יומין דאברי אעיל ביה קודשא ב"ה זעיר זעיר רוחא ונפשא כו', ואולפן ליה כל אורייתא, ואולפן ליה כל פקודוי, ויימרון ליה חזי דין הוא דרך עקלתון דאתקרי ליליא [פירוש מראין לו שלשת ימי אפילה] כו', ודין אתרא הוא חשך, ומלאכי חבלה קריין להון לילות, ועל דא אמר (שם ג, ח) 'מפחד בלילות', לילות ממש אקרון, ויימרון אם תזכה למצות כל מצוה ומצוה יעבדון לך מינה מלאך טוב, וכל עידן דתיעול באתרא דין ותזכה למצות יימרון סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך פלוני דא, ולא ישלטון עליך [פתח ואמר 'הראיני' את מראיך' וגו', כשיעשה אדם מטיפה בשלייתא אמו, אחר ארבעים יום שנברא מכנים בו הקב"ה מעט מעט רוח ונפש כו', ומלמדים אותו כל התורה, ומלמדים אותו כל המצוות, ויאמרו לו ראה זהו דרך עקלתון שנקרא לילה כו', ומקום זה הוא חשך, ומלאכי חבלה קוראים להם לילות, ועל זה נאמר 'מפחד בלילות', לילות ממש נקראו, ויאמרו אם תזכה למצוות כל מצוה ומצוה יעשו לך ממנה מלאך טוב, וכל זמן שתכנס במקום זה ותזכה למצוות יאמרו סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך פלוני זה, ולא ישלטו עליך].

ש"ק אחרי קדושים

ובדוגמא דא ביממא יימרון, אם תזכה בפקודי אורייתא ואם תזכה באורייתא, כל אות ואות יהיה מלאך דיעורך באתרא הדין, ואורייתא דאקרי אורחא ימהך בארחך הדין דלא ישלטון עלך, ועל דא אמר (שמות יג, כא) 'לנחותם הדרך'. ובתר דין יחמון ליה גנתא דעדן, וכל חלק וחלק שיש לצדיק בפני עצמו, ומשביעים ליה שיקיים כל התורה כו' [לבדוגמת זה ביום יאמרו, אם תזכה במצוות התורה ואם תזכה בתורה, כל אות ואות יהיה מלאך שיעורך במקום הזה, והתורה שנקראת דרך תולידך בדרך הזה שלא ישלטו עליך, ועל זה נאמר 'לנחותם הדרך'. ואחר כן יראו לו גן עדן, וכל חלק וחלק שיש לצדיק בפני עצמו, ומשביעים אותו שיקיים כל התורה כו'], עד כאן לשונו בקיצור. ועוד מאמרים כהנה וכהנה, ולגודל אהבת הקצור לא באו כלל אל ההעתקה, ואף באלו הנאמרים העתקתי בקיצור נמרץ על צד תנשא יותר אפשרי.

דאשתדל באורייתא לא דחיל מעילאי ותנאי ולא דחיל מערעורין בישין דעלמא, בגין דאיהו אחיד כאנלא דחיי ואכיל מיניה בכל יומא, דהא אורייתא אולף ליה לבר נש בארח קשוט, אולף ליה עיטא היך יתיב קמי מריה כו', עיטא דבר נש בהאי עלמא דבעי לאשתדלא באורייתא יממי ולילי ולא יתעדיה מניה, הדא הוא דכתיב (יהושע א, ח) 'זהגית בו יומם ולילה', ואי אעדי מניה אורייתא או אתפרש מיניה כאילו אתפרש מן חייא, תא חזי כו' [כא וראה כמה חזק כח התורה וכמה הוא עליון על כל, שכל מי שעוסק בתורה לא ירא מעליונים ותחתונים ולא ירא ממקרים רעים שבועלם, מפני שהוא אחוז בעץ החיים ואוכל ממנו בכל יום, שהרי התורה מלמדת את האדם דרך האמת, ומלמדתו עצה איך ישוב לפני קונו כו', עצה של אדם בעולם הזה שצריך לעסוק בתורה יום ולילה ולא יסור ממנה, זהו שנאמר 'זהגית בו יומם ולילה', ואם הסיר ממנו את התורה או פרש ממנה כאילו פרש מן החיים, בא וראה כו'], עד כאן לשונו. ומאמר זה הוא גם כן בהקדמת בראשית (יא, א).

ה' אחרי קדושים

זהו לשונו פרשת תרומה (קנה, ב), 'עת לעשות לה' (תהלים קיט, טכו), בכל זמנא דאורייתא מתקיימא בעלמא ובני נשא אשתדלין בה, כביכול קודשא ב"ה חדי בעובדי ידוי וחדי בעלמין כלהו ושמיא וארעא קיימי בקיומיהו, ולא עוד אלא קודשא ב"ה כניש כל פמליא דליה ואמר לון חמו עמא קדישא דאית לי בארעא, דאורייתא מתעטרא בגניהון, חמו עובדי ידי דאתון אמרתון 'מה אנוש כי תזכרנו' (שם ח, ה), ואנון כד חמון חדוה דמאריהון בעמיה מיד פתחי ואמרי 'מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ' (דה"א יז, כא). בשעתא דישאל' שחמ במעשי ידיו ושחמ בכל העולמות ושחמ חיליה, וכדין עת לעשות לה', אנון בני עלמא צדיקים דאשתארן אית לון לחגרא חרצן ולמעבד עובדין דכשראן, בגין דקודשא ב"ה יתתקף בהו בצדיקא ומשריין ואוכלסין דיליה, מאי טעמא בגין דהפרו תורתך ולא משתדלין בה בני עלמא כדקא יאות [עת לעשות לה', בכל עת שהתורה מתקיימת בעולם ובני אדם עוסקים בה, כביכול הקב"ה שחמ במעשי ידיו ושחמ בכל העולמות ושחמ וארץ עומדים בקיומם, ולא עוד אלא הקב"ה אוסף כל פמליא שלו ואומר להם ראו עם קדוש שיש לי בארץ, שהתורה מתעטרת בגללים, ראו מעשי ידי שאתם אמרתם 'מה אנוש כי תזכרנו', והם כשרואים שמחת קונם בעמו מיד פותחים ואומרים 'מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ'. בעת שישאל בטלים מתורה כביכול נחלש כוחו, ואז עת לעשות לה', הם בני העולם הצדיקים שנשארו יש להם לחגור מתניהם ולעשות מעשים טובים, כדי שהקב"ה יתחזק בצדיקים ומחנות ואוכלוסים שלו, מה הטעם מפני שהפרו תורתך ולא עוסקים בה בני העולם כראוי], עד כאן לשונו.

בקשת רבינו בצוואתו:

גם מכל לומדי התורה הקדושה, אף מי שלא קבל מעולם דבר מה מחבורי, בקשתי היא במאד מאד שיקבעו בו שעור למוד בכל יום, ומבטיח אני אותם שאהיה מליץ טוב בתמידות בעדם בעולם העליון, ולהשומע יונעם.

עורך: הרב עוזיאל אדרי
רב המרכז הרפואי סורוקה

חדש! ניתן לשמוע וורטים וסיפורים מהבן לאשרי ברכה משולשת זי"ע
בקהל הישועות 554-454-0733 שלווחה 7

סוד הקטורת של נדב ואביהוא

קטורת' (במדבר ז, יד).

כאומרים ז"ל במסכת מנחות (ג, א). תנו רבנן קטורת עלתה ליחיד על מזבח החיצון, שהוראת שעה היתה, היכא, אמר רב פפא בנשיאים. והיינו, שיש בציווי התורה בהקטרת הקטורת ג' תנאים, א'. שאין הקטורת באה אלא אך ורק כחובה ולא בהתנדבות, ב'. שאין הקטורת באה אלא אך ורק בקרבן ציבור, חצייה בציבור וחצייה בערב עם קרבן התמיד של בוקר וקרבן התמיד של בין הערבים, ג'. שאין הקטורת מוקטרת אלא אך ורק על המזבח הפנימי מזבח הזהב ולא על מזבח החיצון. ואילו בקורבנות הנשיאים בחנוכת המשכן הנשיאים הביאו קורבנם שבכללו הייתה הבאת הקטורת מדעתם שלא היה ציווי על זה, והייתה הוראת שעה שבאותו יום של חנוכת המזבח היה ציווי להקטיר את הקטורת של הנשיאים כנגד כל הכללים, שהנשיאים התנדבו "קטורת" וממילא זה לא בא כ"חובה", וגם שזה אם כן נחשב "לקרבן יחיד" של אותו נשיא השבט ולא "קרבן ציבור" של כלל ישראל כקרבן התמיד, וגם שהקטורת הוקטרה על "מזבח החיצון" ולא על מזבח הפנימי מזבח הזהב.

כמבואר במדרש רבה (במדבר פ"ב, יח, כא). כשם שהתנדבו הנשיאים למלאכת המשכן כך התנדבו לחנוכת המזבח, באו הנשיאים ועמדו לפני המזבח ולא קבל מהם משה, שנאמר לו מפי הגבורה 'קח מאיתם', באותה שעה היה משה מתיירא ואומר שמא נסתלקה ממני רוח הקודש ושרתה על הנשיאים, אמר לו הקב"ה, משה, אילו להם אמרתי, לך הייתי אומר שתאמר להם, אבל האמת שהם התנדבו מעצמם, והיה משה רבינו ע"ה מסרב ליקח מהם, שנאמר "מאיתם" היה הדבר "מדעתם" שהתנדבו מדעת עצמם, אבל הסכימה דעת העליונה לדעתם, ואמר לו המקום למשה קח מאיתם.

הרי מבואר להדיא שהנשיאים עשו מעצמן, אלא שהקב"ה הסכים על ידם, ולפי זה יש לומר שזה היה טעות של נדב ואביהוא שחשבו שגם הם יוכלו להתנדב קטורת כמו הנשיאים והקב"ה יסכים על ידם.

אך אמנם יש לומר שהיה כן אם היו באים ומתעצמים עם משה רבינו ע"ה ואביהם כמו שעשו הנשיאים, שהמתינו עד שמשה רבינו ע"ה נמלך בגבורה, והסכים על ידם. אך הם בגודל התלהבותם שגו בזה שהלכו בדרך של אהבת ה' כדכתיב 'באהבתה תשגה תמיד' (משלי ה, יט). שצריכה להיות 'יראה' קודם ל'אהבה'.

ויידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבם לפני ה' וימותו' (טז, א). הנה חז"ל וכל המפרשים חתרו למצוא מה עיקר החטא של בני אהרן שבשכילו מתו, גם אני כבר כתבתי בזה. ומה שנראה לעניות דעתי עתה בעזרת השם יתברך, מפשטות הכתוב שנאמר 'בקרבם לפני ה' וימותו', הנה תיבת "בקרבם" אפשר לפרשה בשני אופנים או לשון "קרבן הקרבה", או לשון "להתקרב קרבה", ואם כן נוכל לומר החטא של נדב ואביהוא בני אהרן, היה או על "הקרבה" שנתקרב ונכנסו לפני ולפנים ללא רשות, או על "ההקרבה" שהקריבו קרבן קטורת אש זרה אשר לא ציווה ה'.

כאומרים ז"ל במדרש רבה (ויקרא פ"כ, ח). בר קפרא בשם רבי ירמיה בן אלעזר אמר בשביל ד' דברים מתו בניו של אהרן על "הקרבה" ועל "הקרבה" על 'אש זרה' ועל 'שלא נטלו עצה זה מזה', על "הקרבה" שנכנסו לפני ולפנים, ועל "ההקרבה" שהקריבו קרבן שלא נצטוו, על 'אש זרה' אש מבית כיריים הכניסו, ועל 'שלא נטלו עצה זה מזה' שנאמר 'איש מחתתו' (י, א). איש מעצמו עשו שלא נטלו עצה זה מזה.

אכן עיין מה שכתבתי לעיל בפרשת שמיני (י, ב) עיין שם. והנה מפשטות הכתוב שם 'ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישימו עליה קטורת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא ציווה אותם' (י, א). מלשון הכתוב 'ויקריבו לפני ה' משמע שהחטא היה על "ההקרבה" מלשון "קרבן" על שהקריבו קטורת אש זרה אשר לא ציווה ה', כי אם לא כן היה צריך לומר "ויקריבו" לשון "להתקרב", ומזה דכתיב "ויקריבו" משמע שעל "ההקרבה" שהקריבו "קרבן" אשר לא ציווה ה' נענשו.

ועוד יש לעיין, הנה המשפט "אשר לא ציווה" אין לו הכרע על מה יכוון לומר, מהו עיקר החטא של נדב ואביהוא, האם על "הקטורת", הקטרת הקטורת מדעת עצמם "וישימו עליה קטורת" ללא ציווי ה', או על ההקרבה עצמה ששמו אש זרה "ויקריבו לפני ה' אש זרה".

והנה מדקדוק תיבת אשר לא ציווה "אותם", יש לומר שהדיקו הוא "אותם" לא ציווה ה' אבל אחרים כן ציווה, והכוונה בזה על זמן חנוכת המשכן בקורבנות הנשיאים שהתנדבו הנשיאים בהקמת המשכן ביחד עם קורבנות הנשיאים גם "קטורת" שנאמר 'כף אחת עשרה זהב מלאה

ברכה משולשת

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטשיל ז"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

הבטיח בהקדמת ספריו: כל הלומד ויגיד בשמי דברי תורה, אני מתפלל עליו תפילה קבועה בכל יום ואמליץ טובה עליו לישועות מכל צרה, לשפע בכל טוב של קדושה והצלחה ברוחניות ובגשמיות בעוה"ז ובעוה"ב, וישתעורר ליבו ברוח טהרה ויראת שמים לעבודת ה' באמת ובלבב שלם.

הסוד לשתי אותיות ה"א של שם הוי"ה הקדוש שהם נחשבים כביכול לשתי נשים שמקבלים את השפע מלמעלה ומורידים אותו לעולם. אך בשביל זה צריך לייחד ולחבר את כל אותיות שם הוי"ה בתורה ובמעשים טובים, בעבודת ה' של אהבת ה' שזה אות ה"א עילאה הראשונה של שם הוי"ה, אך בפרט של שימת דגש בהכרח גם על עבודת ה' של יראת ה' שהיא אות ה' תתאה השניה של שם הוי"ה, שעל יד זה מתמתקים הדינים ויורד השפע בחסד וברחמים לעולם.

וידוע שהכוונה של הקטורת ענינו זיווג וייחוד, למתק את הדינים ולהוריד את השפע לעולם, על ידי שתי אותיות ה"א של שם הוי"ה ה' עילאה הראשונה וה' תתאה השניה, אך נדב ואביהוא עבדו את ה' רק "באהבת ה'" באות ה' עילאה, והם עשו ייחוד וזיווג י"ק, או"א, חכמה ובינה שזה י"ק של שם הוי"ה בלי עבודת "יראת ה'" וי"ק של שם הוי"ה.

וזהו שאמר כתוב "ויתנו 'בהן' אש, תיבת 'ב' ה'" נחלקת לשתיים, האות "ה" שהיא אות ה' תתאה השניה של שם הוי"ה, ואותיות "ב" שהיא אות ה' תתאה במילואה שם הוי"ה במילוי ההי"ן בגימטריה "ב" (52). שהוא סוד הדינים ולא עשו שום מיתוק כדי שתוכל להזדווג ולהתייחד.

ועל כן זיקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש תיבת "מחתתו" (854). גימטריה "תת ד"ן" (854). כלומר שהם "נתנו דין" עוררו את הדינים בלי מיתוק לרחמים, כי חסרו ממנה מאות ה' תתאה האחרונה של שם הוי"ה שהיא "המלכות" הנרמזת בשם "אדנות" שהוא בגימטריה (65). ה"י"א" (11). סמני הקטורת, ונשאר רק אותיות "ד"ן" (54). והשאירו בה תגבורת הדינים. (אדנות 65 = י"א + 11 ד"ן 54).

וזה עומק דרשת רז"ל שלא נשאו "נשים", היינו ב' אותיות ה' עילאה וה' תתאה כמו שכתב בזהר הקדוש (ח"א צג, א). והם לא הגבירו אלא אחת את האות ה' עילאה, וזהו שאמר הכתוב זיקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא ציווה אותם זיקריבו" עשו קירבה הזיווג לפני ה' תתאה ז"א זעיר אפנין.

והגם שלמעין בהאריז"ל בלקוטי תורה (פרשת ויקרא). נראה היפך דברי, אך כאשר תעמיק בהסבר דבריו הקדושים תראה שבאמת גם רעיון זה יתכן, ואם ח"ו שגית ה' הטוב יכפר ויסלח, ואני מבטלו ויהי כלא כתבתי.

על פי זה יובן מה שנאמר 'בקרבכם לפני ה' וימותו', שתיבת "בקרבכם" מתבארת בשני אופנים גם מלשון "קרבן הקרבה", הקריבו והקטירו את הקטורת ללא התייעצות עם אביהם אהרן ועם משה רבם כנ"ל, וגם מלשון "להתקרב קרבה", שעשו קרבה הזיווג לפני ה' תתאה ז"א זעיר אפנין, בלי למתק את הדינים כנ"ל.

וכאומרם ז"ל במסכת שבת (לא, ב). במשל במי שיש לו את המפתחות הפנימיות בלי מפתחות החיצוניות בהי עייל איך יכנס. אמר רבה בר רב הונא כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים הריהו דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות של האוצר ואת המפתחות החיצונים לא מסרו לו, בהי עייל באיזה יכנס שאמנם התורה ואהבת ה' היא מפתח פנימי, אך בלא יראת שמים אין להגיע לתורה ועבודת ה' באהבה אמיתית. רבי ינאי היה מכריז, חבל על מי דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עבד, חבל על מי שאין לו חצר ועושה שער לחצר, חבל על מי שאין בו יראת שמים ועוסק בתורה.

ועוד יצא לנדב ואביהוא שבאו לכלל טעות על ידי זה שלא שאלו רשות על הקטרת הקטורת מאביהם אהרן הכהן ע"ה וממשה רבינו ע"ה רבם, שהרי אצל הנשיאים הם רק התנדבו את הקטורת מדעת עצמם, אבל לא הקריבו כי הקרבת הקטורת אינה אלא ככהן גדול ולא בהדיט, וגם שאין להקטיר קטורת ואפילו במזבח החיצון אלא במזבח הפנימי מזבח הזהב, ומה שהסכימה דעת עליונה לדעתם ומשה הסכים להקטיר את הקטורת במזבח החיצון, לא הייתה שם אלא הוראת שעה.

והם סברו כיון שההקטרה על מזבח החיצון יכולים גם הם להקריב, ובגלל שהם כהנים הם יכולים אפילו להקטיר את הקטורת במזבח הפנימי, שהרי כהן מקריב בעצמו את קרבנו שלו, אפילו במשמרת שאינה שלו.

כאומרם ז"ל במסכת בבא קמא (קט, ב). תנו רבנן מגין לכהן שהוא בא ומקריב קרבנותיו שלו, בכל עת ובכל שעה שירצה ואינו צריך לחכות עד שיגיע משמרו, תלמוד לומר 'ובא בכל אות נפשו אל המקום אשר יבחר ה', ושרת בשם ה' אלקי' (דברים יח, ו-ז).

ולא כן בקורבנות הנשיאים שהם לא היו כהנים כנדב ואביהוא אלא ישראלים, הקטורת שלהם נקטרת על מזבח החיצון, אבל הם נדב ואביהוא הואיל וכהנים הם וקדישי טפי, רשאים להקטיר בעצמם את הקטורת, ולא עוד אלא שאפילו על המזבח הפנימי מזבח הזהב.

הנה הרמב"ן והאור החיים הקדוש זיע"א דקדקו למה כתיב "ויתנו" בהן אש בלשון רבים, וישימו "עליה" קטורת בלשון יחיד. ונראה לעניות דעתי אחר בקשת רשות מהקב"ה ותורתנו הקדושה, דכאן רמז סוד אומרם ז"ל במדרש רבה (ויקרא פ"ב, ט). אבא חנין אומר בשביל שלא היה להם נשים מתי ב' בני אהרן דכתיב זכיפר בעדו ובעד ביתו (טו, ו). ביתו זו אשתו.

ויש לדקדק בדברי המדרש שאמר, על שלא נשאו "נשים" בלשון רבים הם נענשו ומתו, ולא אמר על שלא נשאו "אשה". כידוע האשה נקראת מקבל, והכוונה על פי דרך

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל

איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני זי"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת אחרי מות קדושים | גליון מס' 496

היינו, שהבטיחם ה' לישראל, כי בארץ ישראל, יהיה להם סיוע מיוחד, שלא לעשות כמעשיהם החמורים, של המצריים והכנעניים. אך הדבר מותנה, רק באם יקיימו את סופו של הפסוק, 'ובחוקותיהם לא תלכו'. זוהו עיקר הקדושה, להיות נבדלים מן האומות, בנימוסיהם ובמנהגיהם, במאכל ובמשתה ובדיבור, שישראל גוי אחד בארץ, (לשון רבינו).

אבל אם חלילה, לא יתרחקו מחוקותיהם, שוב לא תועיל להם זכותה של ארץ ישראל, עד שיכשלו ויפלו גם בחטאיהם החמורים.

(זרע שמשון פרשת יתרו, מאמר ב)

~~~~~

ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ה'. (ויקרא יח ג)

אמרו חז"ל (סוטה ד): 'כל אדם שיש בו גסות הרוח, כאילו בא על כל העריות'. עוד אמרו שם, כי המתגאה כאילו כופר בעיקר, ואין עפרו ננער לתחיית המתים. והנה שם אדם, נקרא על שם האדמה אשר ממנה לוקח. ואילו האדמה עצמה, יש בה שני רמזים הפכיים. מצד אחד, היא רומזת על גאווה, בהיותה קשה, (רש"י שם ה). מאידך, רומזת האדמה על הענווה, אחר וכולם דשים עליה.

עוד יודקם, מה שנאמר אצל משה רבינו (במדבר יב ג), 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה'. היינו, יותר מכל האדם העניו, שדש על פני האדמה ולומד הימנה. (ראה דברי רבינו בארוכה שם). למדנו מכאן, כי כאשר אומרת התורה 'האדם', הידוע, היא מכוונת לעניין הענווה הנלמדת מן האדמה.

לפי זה, נוכל לבאר את פסוקנו באופן נפלא, על דרך הרמז: **ושמרתם את חוקותי ואת משפטי**, אלו העריות שנכתבו בסמוך, **אשר יעשה אותם האדם**. 'האדם' הידוע דייקא, זה שהוא עניו. כי אם לא יתנהג בענווה, עדיין ייחשב לו, כאילו בא על כל העריות.

או אז, לכשינהג בענווה, אזי וחי בהם. יהיה עפרו ננער לתחיית המתים. ומשכך, אני ה' שיוכה להכיר במציאותו יתברך. היפך מן המתגאה, אשר נחשב ככופר בעיקר.

(זרע שמשון פרשת בהעלותך, מאמר ו)

~~~~~

פרשת קדושים

ולא תשקרו איש בעמיתו. (ויקרא יט א)

הנה למדנו חז"ל (יבמות סה:), כי ישנם מקרים, בהם הותר האיסור לשקר. מפני השלום. שיותר לאדם לשנות בדיבורו, כדי למנוע מחלוקת. אלא שיש לנו לידע, אשר ישנן כמה הגבלות להיתר זה.

ראשית, אין להרבות ולהשתמש בהיתר זה, כדי שלא יגיע לכלל, 'למדו לשונם לדבר שקר', (ירמיהו ט ד). וכמו שמצאנו, שהורה רב לחייא בנו, (שם סג). שנית, רק למי שמוחזק לחסיד, ישר ונאמן, שאין חשש שמא יגדר לו ידי זה לשקר גם בעניינים אחרים, רק לו התירו לשנות מפני השלום. ושלישית, בדבר שעתידי להתגלות

פרשת אחרי מות

והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאותם (ויקרא טז כא)

לשון הפסוק 'ואת כל פשעיהם לכל חטאותם', צריך ביאור. כי לכאורה היה לו לומר, ואת כל פשעיהם וכל חטאותם. עוד יש להבחין, כי כיצד מועיל וידויו של הכהן הגדול, לכפר על כל בני ישראל. הלא לשיטת חכמים (יומא פה:), יום הכיפורים אינו מכפר, אלא על השבים בתשובה ומאמינים בכפרות.

ויש לומר, כי הנה על ידי תשובה מיראה, נעשים הזדונות לשגגות. ואילו על ידי תשובה מאהבה, נהפכים הזדונות לזכויות, (שם פו:). וזה מה שאמר 'את כל פשעיהם לכל חטאותם', היינו, שהכהן הגדול התוודה על כל אותם פשעים, שכבר נהפכו להיות חשובים כחטאים בשגגה, על ידי ששבו עליהם ישראל בתשובה מיראה. ומועילה זכות הווידוי של הכהן הגדול, יחד עם זכותו של יום הכיפורים, להפוך את הזדונות לזכויות, על ידי תשובה מאהבה כדלהלן.

(זרע שמשון פרשת אחרי מות, מאמר ב)

~~~~~

כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחוקותיהם לא תלכו. (ויקרא יח ג)

מגיד, שמעשיהם של מצריים ושל כנעניים, מקולקלים מכל האומות. (רס"י)

הנה, מעשיהם של המצריים וכנעניים, היו חמורים ביותר, כמו שפירש רש"י. לפי זה יקשה, למה היה צריך הפסוק להזכיר, גם את המעשים החמורים ובנוסף, גם את חוקותיהם הקלים יותר. כמו טרסאות ואצדטאות, או לדעת רבי מאיר, דרכי האמורי שמנו חכמים, (רש"י). לכאורה היה די, אם היה מזכיר את החוקות הקלים, וקל וחומר, שחובה להישמר ממעשיהם החמורים יותר.

כדי לתרץ הקושיה, נישא עינינו ונראה, מה היו מעשיהם החמורים, של המצריים והכנעניים. המצריים, היו חוטאים בעריות. כמו שנאמר (יחזקאל יג כ), 'זורמת סוסים זרמתם'. וכמו שפירש רש"י, על מאמר פרעה לאברהם (בראשית יג ט), 'הנה אשתך קח ולך'.

לעומתם, היו הכנעניים שטופים בעבודה זרה. כך דרשו חכמים, (ספרי אחרי מות, יג). וכך גם נראה, ממה שהזכירה תורה (דברים יב ב-ג), 'אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם יורשים אותם... ונתצתם את מזבחתם ושברתם את מצבתם... מנגד, סגולתה של ארץ ישראל, להציל משתי העבירות הללו. כמו שאמרו חכמים (סנהדרין עה:), שמשחרב בית המקדש, התגבר ביותר יצרם של עובדי עבירה. (ראה בדברי רבינו, שמאריך להוכיח זאת). וכן כלפי החטא של עבודה זרה, מצאנו בגמרא (ערכין לב:), שזכותה של ארץ ישראל, עומדת לאנשי כנסת הגדולה, בעת שהתפללו, לבטל את יצרא דעבודה זרה.

מעתה נוכל לומר, כי תחילתו של הפסוק, אינו אזהרה אלא הבטחה.

ויש לבאר בדרך נוספת, על פי מה שאמרו במדרש (בראשית רבה נד ג), 'כל אהבה שאין עמה תוכחה אינה אהבה'. וכן אמר רבי יוחנן בן גורי (ערכין טז: על פי גירסת העין יעקב), 'הרבה פעמים לקה עקיבא, על ידי שהייתי קובל עליו לפני רבן גמליאל. וכל שכן שהוסיף בי אהבה'.

עוד ידוע לכל, כי ברוב המקרים, קשה להביא אדם שיפרוש מעבירה, על ידי תוכחה אחת. רק אחרי שמוכיחים אותו כמה פעמים, מתרכך ליבו ומקבל את התוכחה. לכן אמר הפסוק, הוכח. התחל והוכח את חברך פעם ראשונה. והיה, אם ראית שהוא אוהבך אחר התוכחה, אזי סימן שהיה זה תוכחה מועילה. או אז, המשך ותוכיח.

ברם, אם התוכחה הראשונה אינה יכולה להיחשב כתוכחה, אחר ולא היתה לה שום השפעה, אלא אדרבה, היא גרמה להביא שנאה בלב עמיתך. וכעין שנאמר (משלי ט ח), 'אל תוכח לץ פן ישנאך'. במקרה שכזה, אל תוסיף ותוכיח. כי 'כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע', (יבמות סה:).

(זרע שמשון פרשת קדושים, מאמר ד)

הוכח תוכיח את עמיתך. (ויקרא יט ז)

כפל הלשון, הוכח תוכיח, יתבאר על פי מה שאמרו חז"ל (ערכין טז:), 'התקוששו וקושו, קשטו עצמך תחילה ואחר קשטו אחרים'. כי אם לא ינהג כן, כשיבוא להוכיח אחרים, יאמר לו 'טול קורה מבין עיניך. טול קיסם מבין שיניך'.

זהו שכפלה התורה, הוכח את עצמך תחילה. אחר כך, תוכיח גם את עמיתך.

(זרע שמשון מגילת קהלת, מאמר לו)

ואהבת לרעך כמוך. (ויקרא יט יח).

אהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני. (תהלים קטז ח)

יש לדקדק, בלשון אהבתי כי ישמע ה', מה עניינה של אהבה לכאן. לכאורה היה ראוי יותר לומר, תאבתי כי ישמע ה', שמשמעו מלשון רצון. כלומר, רציתי שישמע ה' את קולי. (ובאמת נראה, כי בגין הערה זו, דרש האמורא רבא (פסחים קיח:) את הפסוק לפי דרכו, עיי"ש).

ונראה לפרש, על פי מה שמובא בכתבי הארז"ל, כי יש לו לאדם לקבל על עצמו, כל יום ויום קודם התפילה, לקיים מצוות 'ואהבת לרעך כמוך' (ויקרא יט יח). לולא כן, לא התקבל התפילה. זהו מה שאמר דוד המלך, אהבתי בליבי את בני האדם, כי חפצתי שישמע ה' את קולי תחנוני.

על פי דברי הארז"ל אלו, יובנו גם דברי הגמרא (סנהדרין כז:), לגבי שונא שפסול לעדות, (אזהרה -) 'שונא - כל שלא דיבר עמו שלושה ימים מחמת איבה. אמר לו - רבי יוסי לרבי יהודה, לא נחשדו ישראל על כך'. וקשה, במה שונה חטא זה מכל שאר החטאים, שלא נחשדו ישראל להיות עוברים עליו.

אך לפי דרכנו יובן היטב. כי הלא כל אדם מישראל, צריך לקבל על עצמו מידי יום ביומו, טרם שיתפלל, מצוות 'ואהבת לרעך כמוך'. נמצא איפה, שאין אף יהודי שחשוד להיות באיבה עם רעהו, אפילו לא יום אחד.

אלא שעדיין יוקשה, כי מסדר דברי המשנה נראה, אשר רק על שנאה של שלושה ימים, אמר רבי יוסי 'לא נחשדו ישראל על כך'. אין זאת אלא, משום שלפעמים יתכן שלא יתפלל אדם שלושה ימים, כמו שאמרו (עירובין סה). 'הבא מן הדרך אל יתפלל שלושה ימים, לפי שאין דעתו מיושבת עליו'. אדם שכזה, יתכן באמת שבמשך שלושה ימים, לא קיבל על עצמו את מצוות 'ואהבת לרעך כמוך'.

השקר שבו, לא הותר לשנות, אף לא בכדי למנוע מחלוקת. את הכללים הללו אנוחז למדים, מדיוק בדברי התנא הקדוש הלל, (אבות פרק א משנה יב), 'הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום'. ויש לדקדק, מפני מה הוצרך להקדים, 'הוי מתלמידיו של אהרן'. מדוע לא הסתפק באמירה, 'הוי אוהב שלום ורודף שלום'. אלא ללמדנו, כי רק לאנשים הראויים להיחשב כתלמידיו של אהרן, הותר לרדוף אחרי השלום, באמצעות שימוש בשקר. והנה על אהרן נאמר (מלאכי ב ו), 'תורת אמת היתה בפיך', שכבר הוחזק חכם ודובר אמת, עד שאין לחשוש בו, משום 'למדו לשונם לדבר שקר'. עוד מעיד בו הנביא, 'ועולה לא נמצא בשפתיו'. כלומר, מעולם לא נמצאה והתגלגלה בדבריו שום עוולה. כי במילתא דעבידא לאגלוי, היה נזהר עוד יותר, שלא לשנות במאומה. רק בנתיאם אלו, 'בשלום ובמישור הלך אתי', להיות אוהב שלום ורודף שלום.

(תולדות שמשון, מסכת אבות, פרק א משנה יב)

לא תלך רכיל בעמך לא תעמוד על דם רעך אני ה'. (ויקרא יט טז)

יש ליתן טעם, מדוע בציווי על איסור רכילות, הוזכר הפסוק לשון עַם, לא תלך רכיל בעמך. ואילו באיסור שלא לעמוד על דם, השתמש בלשון רֵעַ, לא תעמוד על דם רעך. עוד יש לנו להבין, מהו טעם הסמיכות בין שתי המצוות. עוד צריך ביאור, מפני מה סיים עם תיבות אני ה'.

ויתכן לפרש בדרך דרוש, על פי מה שנפסק בשולחן ערוך, (חושן משפט שפח ט), אסור למסור ישראל ביד גוי, בין בגופו בין בממונו. ואפילו היה רשע ובעל עבירות. ואפילו היה מיצר לו ומצער. ומקור הדברים, ממעשהו של מר עוקבא (גיטין ז). ששלח לשאול את רבי אלעזר, 'בני אדם העומדים עלי ובידי למוסרם למלכות מהו'. והשיב לו רבי אלעזר, 'דום לה' והתחולל לו', והוא פילם לפניך חללים.

עוד פסק בשולחן ערוך, (שם סעיף יב), שאם הלך איש יהודי ומסר את הציבור לגויים, או שמצערם, מותר למוסרו ביד נכרי, להכותו ולייסרו. אבל מפני צער יחיד אסור למוסרו.

לכן פתח הפסוק תחילה, 'לא תלך רכיל בעמך', דהיינו דווקא בעושה מעשה עמך, (ראה בבא מציעא מח:). אבל מי שאינו עושה מעשה עמך, רק מוסר או מצער את ישראל, דהיינו הרבים (כמרומו ב'עמך'), מותר לרכל עליו ולמוסרו ביד גוי.

ושוב הוסיף לומר, 'לא תעמוד על דם רעך אני ה'.' (לא תעמוד - דהיינו לא תרדוף, עיין בפרי שמשון). אמר רעך בלשון יחיד, ללמדך, שאם מסר הלה או ציער רק אדם יחיד, אומנם אסור לך לעמוד מנגד, ולהימנע מלסייע ביד הנאנק, אך לא ניתנה לך רשות ללכת ולמוסרו לנכרי.

אלא מה מטיל עליך לעשות, 'אני ה' - דום לה' והתחולל לו, ואני ה' נאמן להיפרע הימנו.

בכך נוכל גם לפרש, את מה שציווה ה' על איסור רכילות בלשון הליכה. 'לא תלך רכיל בעמך'. משום שביקש לרמוז לנו, כי מה שהותר למסור את מי שאינו עושה מעשה עמך, היינו דווקא כשהלך למסור את הציבור לגוי, או שציער אותם מרצונו. אבל אם אנסוהו לכך, אף שבאמת עשה איסור, מכל מקום לא הותר למוסרו לידי נכרי.

(זרע שמשון פרשת קדושים, מאמר ג)

הוכח תוכיח את עמיתך. (ויקרא יט ז)

בביאור כפל התיבות הוכח תוכיח, כבר דרשו בגמרא (בבא מציעא לא:), 'הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים'.

קול הישועות

פנינים ומסרי השכל בפרשת השבוע
מתורת הזרע שמשון זי"ע

0733-454-554

לפרטים, הערות והארות, הקדשות
והנצחות: 05276-97791

לקבלת הגליון במייל:

z0772027554@gmail.com

הפעילות בחסות מידעדרום:

08-9979095

כל הזכויות שמורות ניתן להדפיס לצורך
אישי בלבד

נא הצטרפו לתורמים הרבים
ותראו ישועות

~ עמדות נדרים פלוס >

תולדות שמשון

~ קול הישועות 0733-454-554

~ הפקדה בבנק: 20-489-411390

על שם תולדות שמשון

לרפואת וישועת עם ישראל.

עריכת והפצת הגליונות לזכות:

אברהם ישעיהו בן לאה, מיכאל בן
דבורה, יעקב יואל בן סימא שמחה,
ישראל בן חיה אהובה וזוג' מלכה שושנה
בת שירה לאה, הדסה בת ליבי, יצחק
פנחס בן ביילא, רחמים בן חנה ברכה,
ניסים בן מרסל, חיים מאיר בן עלקא,
שמעון בן תמר, יעקב בן תמו ומסעודה
מרסל בת פרחא,

לרפואה שלמה

חיה בת שולמית שרה, הדסה בת ליבי,
הרב יוסף בן מזל טוב, מכלוף בן ימנה

לעילוי נשמות:

שירה לאה בת יעקב הכהן,
דבורה רות בת לייבל לואיס,
יצחק בן עיישה, שלום פרץ בן חיים,
מרדכי בן שושנה, קלודין מזל בת סול,
דורה דינה בת סטה

לזיווג הגון בנקל בקרוב, ובני חיי ומזוני:

יצחק חי בן טובה,
חזה לאה בת פלורה,

מכון תולדות שמשון

לז"נ הגאון המקובל חסידא קדישא

רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע

ללמוד • להתענג • להושיע

בסייעתא דשמיא

בשורה טובה ממכון תולדות שמשון

עקב הביקוש העצום להוצאת ספרי זרע
שמשון המפואר מצד אחד, ומצד שני
היות ובחומשים ויקרא במדבר דברים, כבר
הוצאנו בחסדי השם יתברך, כמעט את כל
החידושים שיש על הפרשיות.

לכן בעצה אחת עם הלומדים שליט"א,
נחל כל שבוע לשים מעט מהכתוב בפרשה,
והרבה מפרשיות בחומשים בראשית שמות,
שבהם עדיין יש הרבה מה להשקיע.

ובזאת נבקש מכלל הלומדים שיחיו, ללמוד
ולהתייגע גם בחידושים על בראשית שמות,
שבכך יהיה סייעתא דשמיא בכתובת
החידושים.

בברכת כל הישועות

נא ללמוד לעילוי נשמת
שרה בת רחל
שנלב"ע ללא זש"ק

